Uchwała Nr XXVIII/165/2017
Rady Powiatu Bieszczadzkiego
z dnia 10 lutego 2017 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych na lata 2017-2021

Na podstawie art. 12 pkt. 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 814 z późn. zm.) oraz art. 35 a ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 2046)

uchwala się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Powiatowy Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych na lata 2017-2021 w brzmieniu stanowiącym załącznik do uchwały.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY
Ryszard Urban

Załącznik do Uchwały Nr XXVIII/165/2017
Rady Powiatu Bieszczadzkiego z dnia 10 lutego 2017 r.

„Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych na lata 2017-2021”

Ustrzyki Dolne, 2017 r.

Spis treści

I. Wprowadzenie do tematyki niepełnosprawności. 3

II. Podstawa prawna programu. 25

III. Założenia programu..... 27

IV. Cele programu. 29

V. Podsumowanie. 37

VI. Spis tabel..... 37

I. Wprowadzenie do tematyki niepełnosprawności.

Zgodnie z definicją sformułowaną przez Światową Organizację Zdrowia (WHO): *„Osoba niepełnosprawna to osoba, u której istotne uszkodzenia i obniżenie sprawności funkcjonowania organizmu powodują uniemożliwienie, utrudnienie lub ograniczenie sprawnego funkcjonowania w społeczeństwie, biorąc pod uwagę takie czynniki jak płeć, wiek oraz czynniki zewnętrzne".*

Przez niepełnosprawność rozumiemy wszelkie ograniczenia lub brak wynikający z ograniczeń – zdolności wykonywania jakiejś czynności w sposób lub zakresie uważanym za normalny dla człowieka. Natomiast za osobę niepełnosprawną uważa się człowieka nie mogącego samodzielnie, częściowo lub całkowicie, zapewnić sobie możliwości normalnego życia, indywidualnego lub społecznego, na skutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznych lub psychicznych. Niepełnosprawny to osoba, której stan fizyczny lub psychiczny trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie zadań życiowych i ról społecznych zgodnie z normami prawnymi i społecznymi.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych określa niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodująca niezdolność do pracy. Wedle w/w ustawy osoby niepełnosprawne to osoby, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem:

1. O zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (znaczny, umiarkowany lub lekki),
2. O całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów,
3. O niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia przy aktywnym

uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Rehabilitacja zawodowa: ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu poprzez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

Rehabilitacja społeczna: ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, realizowana jest przez:

- Wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej;
- Wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznej;
- Likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji;
- Kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

„Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz przestrzegania osób niepełnosprawnych na lata 2017-2021" zwany dalej Programem skierowany jest do niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu Bieszczadzkiego i ich rodzin. Program jest dokumentem określającym i koordynującym działania w zakresie polityki społecznej Powiatu Bieszczadzkiego, ukierunkowanym na problemy osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. Podstawowym założeniem Programu jest dążenie do kompleksowego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych i wdrożenie rozwiązań, które umożliwią im samodzielne, niezależne życie.

Jednym z najważniejszych źródeł wiedzy na temat liczby osób niepełnosprawnych w Polsce są Narodowe Spisy Powszechne prowadzone przez Główny Urząd Statystyczny. W ostatnim przeprowadzonym NSP w 2011 roku odpowiedź na pytanie o niepełnosprawność była dobrowolna, ze względu na specyfikę

i drażliwość tematu. Wg informacji GUS prawie 1,5 mln. osób odmówiło odpowiedzi na to pytanie. NSP pokazuje więc zaniżony odsetek osób niepełnosprawnych w relacji do ogólnej liczby ludności. W świetle danych NSP z 2011 r. liczba osób niepełnosprawnych wyniosła 4697,5 tys., co stanowi 12,2 % w ogóle ludności, w tym 4,1 % stanowiły osoby niepełnosprawne wyłącznie biologicznie, 6,9 % niepełnoprawne biologicznie i prawnie oraz 1,2 % niepełnosprawne wyłącznie prawnie[1]. Liczba kobiet niepełnosprawnych wynosiła 2530,4 tys., zaś mężczyzn 2167,1 tys. Biorąc pod uwagę rodzaj niepełnosprawności liczba niepełnosprawnych prawnie wyniosła 3131,0 tys. a niepełnosprawnych biologicznie 1565,6 tys. W ogólnej liczbie osób niepełnosprawnych odsetek osób niepełnosprawnych prawnie wyniósł 66,7 %, niepełnosprawnych tylko biologicznie 33,3 % zaś odsetek niepełnosprawnych prawnie i biologicznie 56,5 %. Pokazuje to, że większość polskich niepełnosprawnych spełnia jedocześnie kryteria prawne i biologiczne definiowania niepełnosprawności. Najwyższymi wskaźnikami niepełnosprawności charakteryzują się województwa: lubuskie (16,7%), lubelskie (14,3 %), warmińsko-mazurskie (13,6 %) i dolnośląskie (13,2%). Wysokie wskaźniki niepełnosprawności odzwierciedlają z jednej strony kondycję zdrowotną ludności a z drugiej strony powiązane są ze strukturą ludności według wieku i feminizacją poszczególnych regionów polski.

Kategorie niepełnosprawności i wybrane charakterystyki demograficzno-społeczne.

[1] w NSP za osobę niepełnoprawną uznano taką, która posiada odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony lub osobę, która takiego orzeczenia nie posiadała ale odczuwała ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa). Zbiorowość niepełnosprawnych została podzielona na dwie grupy: 1. Osoby niepełnosprawne prawnie tj. takie które posiadały odpowiednie aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony; 2. Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie tj. takie które nie posiadały orzeczenia ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

Tabela 1 Kategorie niepełnosprawności wg danych NSP 2011 i według odczuwania niepełnoprawności: [2]

Kategorie niepełnosprawności	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Razem	4 697 048	2 166 911	2 530 136
Osoby niepełnosprawne prawnie	3 131 456	1 546 928	1 584 528
Osoby niepełnosprawne prawnie i biologicznie w ogóle niepełnosprawnych:	56,5	60,5	53,0
Odczuwające ograniczenie sprawności	10,4	11,2	9,7
Całkowite	15,1	15,8	14,4
Poważne	31,0	33,5	28,9
Osoby niepełnosprawne tylko prawnie	10,2	10,8	9,7
O stopniu			
Znacznym	1,3	1,3	1,3
Umiarkowanym	3,7	3,9	3,6
Lekkim	4,0	4,3	3,8
Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie:	33,3	28,6	37,4
Odczuwające ograniczenie sprawności			
Całkowite	1,7	1,4	2,0
Poważne	8,2	6,7	9,5
Umiarkowane	23,4	20,6	25,8
W wieku 0-15 lat z orzeczeniem o niepełnosprawności	0,5	0,6	0,4

Tabela 2 Osoby niepełnosprawne ogółem według wieku – dane NSP z 2011 r.

Wyszczególnienie	Grupy wieku				
Ogółem	0-14	15-19	20-39	40-59	60 i więcej
	3,6	1,7	9,3	31,9	53,5
Mężczyźni	4,7	2,1	11,4	35,2	46,7
Kobiety	2,6	1,3	7,6	29,1	59,3

W świetle danych GUS niepełnosprawność w Polsce ma twarz starszej kobiety, wynika to z demograficznego procesu jakim jest feminizacja starości i wzrost w

[2] Dane wg publikacji *„Niepełnoprawność. Zagadnienia, problemy, rozwiązania"*, II/2014 (11), wydawca: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Warszawie.

tej grupie wieku m.in. chorób zwyrodnieniowych, niepełnosprawności wieku starczego.

Tabela 3 Struktura wykształcenia osób niepełnosprawnych

Płeć	wyższe	Dyplom ukończenia kolegium	policealne	średnie	Zasadnicze zawodowe	gimnazjum	podstawowe	Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia
Mężczyźni	8,17	0,08	1,24	24,19	35,54	1,83	26,95	3,01
Kobiety	7,14	0,23	2,83	27,17	18,76	1,36	37,58	4,94

Mężczyźni niepełnosprawni legitymują się lepszym wykształceniem niż niepełnosprawne kobiety.

Tabela 4 Status na rynku pracy osób niepełnosprawnych według płci i kategorii niepełnosprawności w tys.

Kategorie	Status Na Rynku Pracy			
	Pracujący	Bezrobotni	Bierni Zawodowo	Razem
Mężczyźni	420,7	99,4	1 545,7	2 065,8
Niepełnosprawni prawnie	276,2	61,1	1 131,4	1 468,7
Niepełnosprawni biologicznie	144,5	38,3	414,4	597,2
Kobiety	322,2	77,6	2 062,3	2 462,1
Niepełnosprawne prawnie	208,0	50,4	1 274,4	1 532,8
Niepełnosprawne biologicznie	114,2	27,2	787,9	929,3

Status na rynku pracy został określony tylko dla 2065,8 tys. mężczyzn i 2462,1 tys. kobiet. Kobiety częściej niż mężczyźni pozostają bierne zawodowo, wśród aktywnych zawodowo osób niepełnosprawnych przeważają mężczyźni nad kobietami. W NSP 2011 kobiety bierne zawodowo wśród ogółu kobiet w stosunku od których ustalono status na rynku pracy stanowiły aż 83,76%. Współczynnik zatrudniani dla mężczyzn wyniósł 20,4 % a dla kobiet 13,1 %. Więcej kobiet i mężczyzn z niepełnosprawnością prawną pracuje niż kobiet i mężczyzn

z niepełnosprawnością biologiczną. Jak wynika z danych NSP w strukturze osób niepełnosprawnych według głównego źródła utrzymania nie zachodzą istotne zmiany, podstawą utrzymania były dochody z niezarobkowych źródeł utrzymania tj. emerytur, rent i różnego rodzaju zasiłków.

Zebranie pełnych danych na temat liczby osób niepełnosprawnych w Powiecie Bieszczadzkim jest niemożliwe z uwagi na brak danych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego a także z uwagi na fakt, że nie wszystkie osoby niepełnosprawne posiadają stosowne dokumenty potwierdzające niepełnosprawność.

Dla potrzeb Programu przyjęto liczbę osób niepełnosprawnych w oparciu o dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności za rok 2013-2015.

Tabela 5 Liczba wydanych orzeczeń wg stopnia niepełnosprawności w latach 2013-2015

	2013	2014	2015	Ogółem
Kobiety	238	241	216	695
Mężczyźni	290	283	295	868
Razem	528	524	511	1563

Tabela 6 Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności osób poniżej 16 r. ż. w latach 2013-2015

	2013 rok	2014 rok	2015 rok
Orzeczenie o niepełnosprawności	68	75	64

Tabela 7 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności – 2013 rok

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Rodzaj schorzenia	Stopień niepełnosprawności			Ogółem
		ZNACZNY	UMIARKOWANY	LEKKI	
01-U	Upośledzenie umysłowe	3	13	3	19
02-P	Choroby psychiczne	6	26	8	40
03-L	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	1	8	23	32
04-O	Choroby narządu wzroku	4	8	7	19
05-R	Upośledzenia narządu ruchu	25	45	35	105
06-E	Epilepsja	0	1	5	6
07-S	Choroby układu oddechowego i krążenia	25	47	49	121
08-T	Choroby układu pokarmowego	6	6	2	14
09-M	Choroby układu moczowo-płciowego	9	3	1	13
10-N	Choroby neurologiczne	24	31	17	72
11-I	Inne: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwionośnego	8	6	5	19
12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	0	0	0	0
Razem		111	194	155	460

W roku 2013 r. najwięcej orzeczeń wydano dla osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, najmniej zaś ze znacznym. Najczęstszym powodem przyznania stopnia niepełnosprawności są schorzenia układu krążenia, dysfunkcje narządu ruchu oraz choroby neurologiczne.

Tabela 8 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności – 2014 rok

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Rodzaj schorzenia	Stopień niepełnosprawności			Ogółem
		ZNACZNY	UMIARKOWANY	LEKKI	
01-U	Upośledzenie umysłowe	3	10	1	14
02-P	Choroby psychiczne	7	17	12	36
03-L	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	1	13	15	29
04-O	Choroby narządu wzroku	4	15	6	25
05-R	Upośledzenia narządu ruchu	15	66	26	107
06-E	Epilepsja	1	0	2	3
07-S	Choroby układu oddechowego i krążenia	30	48	41	119
08-T	Choroby układu pokarmowego	9	4	3	16
09-M	Choroby układu moczowo-płciowego	13	1	1	15
10-N	Choroby neurologiczne	20	23	19	62
11-I	Inne: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwionośnego	5	12	4	21
12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	1	1	0	2
Razem		**109**	**210**	**130**	**449**

Jeśli chodzi o rok 2014 to najczęściej wydawano orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Podobnie jak w roku 2013 najczęstszymi powodami wydawania orzeczenia były schorzenia układu krążenia, choroby neurologiczne oraz dysfunkcje narządu ruchu.

Tabela 9 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności – 2015 rok

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Rodzaj schorzenia	Stopień niepełnosprawności			Ogółem
		ZNACZNY	UMIARKOWANY	LEKKI	
01-U	Upośledzenie umysłowe	5	10	1	16
02-P	Choroby psychiczne	6	27	7	40
03-L	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	3	5	20	28
04-O	Choroby narządu wzroku	1	12	5	18
05-R	Upośledzenia narządu ruchu	24	75	21	120
06-E	Epilepsja	1	4	3	8
07-S	Choroby układu oddechowego i krążenia	23	50	18	91
08-T	Choroby układu pokarmowego	7	6	0	13
09-M	Choroby układu moczowo-płciowego	16	5	0	21
10-N	Choroby neurologiczne	15	30	14	59
11-I	Inne: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwionośnego	8	18	5	31
12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	1	0	1	2
Razem		**110**	**242**	**95**	**447**

Jeśli chodzi o rok 2015 to najczęściej wydawano orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. Podobnie jak w latach poprzednich najczęstszymi powodami wydawania orzeczenia były schorzenia układu krążenia, choroby neurologiczne oraz dysfunkcje narządu ruchu. Z uwagi na powyższe należy podjąć liczne działania, by ograniczyć do minimum skutki niepełnosprawności umożliwiając rehabilitację przede wszystkim medyczną, m.in. uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych oraz należy zintensyfikować działania o charakterze zdrowotnym w zakresie przeciwdziałania niepełnosprawności.

Tabela 10 Liczba wydanych orzeczeń dla osób poniżej 16 r. ż. wg przyczyny niepełnosprawności, wieku i płci w 2013 roku.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Przyczyny niepełnosprawności	Wiek			Płeć	
		0 - 3	4 – 7	8 - 16	K	M
01-U	Upośledzenie umysłowe	0	2	4	2	4
02-P	Choroby psychiczne	1	2	3	0	6
03-L	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	0	0	3	3	0
04-O	Choroby narządu wzroku	0	1	2	2	1
05-R	Upośledzenia narządu ruchu	0	2	6	4	4
06-E	epilepsja	2	5	4	3	8
07-S	Choroby układu oddechowego i krążenia	1	4	7	3	9
08-T	Choroby układu pokarmowego	0	2	0	0	2
09-M	Choroby układu moczowo-płciowego	1	0	0	1	0
10-N	Choroby neurologiczne	1	5	1	6	1
11-I	Inne: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwionośnego	0	2	6	5	3

12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	0	1	0	0	1
Razem		**6**	**26**	**36**	**29**	**39**

Tabela 11 Liczba wydanych orzeczeń dla osób poniżej 16 r. ż. wg przyczyny niepełnosprawności, wieku i płci w 2014 roku.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Przyczyny niepełnosprawności	Wiek			Płeć	
		0 - 3	4 – 7	8 - 16	K	M
01-U	Upośledzenie umysłowe	0	0	7	3	4
02-P	Choroby psychiczne	1	0	2	2	1
03-L	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	0	1	2	2	1
04-O	Choroby narządu wzroku	2	1	2	2	3
05-R	Upośledzenia narządu ruchu	3	2	7	3	9
06-E	epilepsja	0	2	0	1	1
07-S	Choroby układu oddechowego i krążenia	1	7	4	4	8
08-T	Choroby układu pokarmowego	0	0	1	1	0
09-M	Choroby układu moczowo-płciowego	2	1	0	1	2
10-N	Choroby neurologiczne	3	5	3	4	7

11-I	Inne: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwionośnego	2	4
12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	0	2
Razem		14	25

Tabela 12 Liczba wydanych orzeczeń dla osób poniżej 16 r. ż. wg przyczyny niepełnosprawności, wieku i płci w 2

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Przyczyny niepełnosprawności	Wiek	
		0 - 3	4 – 7
01-U	Upośledzenie umysłowe	0	1
02-P	Choroby psychiczne	0	0
03-L	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	1	1
04-O	Choroby narządu wzroku	0	0
05-R	Upośledzenia narządu ruchu	1	1
06-E	epilepsja	0	2
07-S	Choroby układu oddechowego i krążenia	0	4

08-T	Choroby układu pokarmowego	0	0	2	1	1
09-M	Choroby układu moczowo-płciowego	0	2	0	0	2
10-N	Choroby neurologiczne	1	3	3	2	5
11-I	Inne: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwionośnego	3	2	8	9	4
12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	1	0	1	0	2
Razem		**7**	**16**	**41**	**26**	**38**

Reasumując otrzymane dane można powiedzieć, że najbardziej liczną grupę niepełnosprawnych według wieku stanowią dzieci w wieku od 8 – 16 lat. Orzeczenia wydawane są najczęściej z powodu: epilepsji, chorób układu oddechowego i krążenia, upośledzenia narządu ruchu, chorób neurologicznych oraz schorzeń endokrynologicznych oraz metabolicznych. Dokonując analizy powyższego zagadnienia należy stwierdzić, że największa liczba dzieci niepełnosprawnych, to dzieci w wieku szkolnym, dlatego więc należy podjąć działania w celu tworzenia klas integracyjnych w szkołach. Dla prawidłowego rozwoju dziecka niepełnosprawnego bardzo istotny jest kontakt ze zdrowymi dziećmi. Wspólna nauka, zabawa pomaga w integracji, wzbogacając przy tym zdrowych rówieśników, ucząc ich odpowiedzialności, szacunku i cierpliwości dla ograniczeń osób niepełnosprawnych.

Tabela 13 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności, wieku i płci w 2013 roku.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Przyczyny niepełnosprawności	Wiek				Płeć	
		17-25	26-40	41-60	60 i więcej	K	M
01-U	Upośledzenie umysłowe	10	4	5	0	9	10
02-P	Choroby psychiczne	6	7	23	4	16	24
03-L	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	3	1	11	17	13	19
04-O	Choroby narządu wzroku	2	1	11	5	11	8
05-R	Upośledzenia narządu ruchu	9	13	51	32	44	61
06-E	epilepsja	3	2	1	0	3	3
07-S	Choroby układu oddechowego i krążenia	3	5	53	60	48	73
08-T	Choroby układu pokarmowego	2	3	6	3	2	12
09-M	Choroby układu moczowo-płciowego	0	2	5	6	10	3
10-N	Choroby neurologiczne	8	11	21	32	45	27
11-I	Inne: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwionośnego	3	4	7	5	8	11

12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	0	0	0	0	0	0
Razem		**49**	**53**	**194**	**164**	**209**	**251**

Tabela 14 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności, wieku i płci w 2014 roku.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Przyczyny niepełnosprawności	Wiek				Płeć	
		17-25	26-40	41-60	60 i więcej	K	M
01-U	Upośledzenie umysłowe	8	4	2	0	7	7
02-P	Choroby psychiczne	3	8	21	4	11	25
03-L	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	0	1	7	21	20	9
04-O	Choroby narządu wzroku	6	3	8	8	12	13
05-R	Upośledzenia narządu ruchu	5	15	49	38	48	59
06-E	Epilepsja	1	0	2	0	1	2
07-S	Choroby układu oddechowego i krążenia	5	9	46	59	51	68
08-T	Choroby układu pokarmowego	2	1	7	6	7	9
09-M	Choroby układu moczowo-płciowego	0	2	10	3	8	7
10-N	Choroby neurologiczne	11	3	24	24	25	37

11-I	Inne: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwionośnego	7	2	8	4	16	5
12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	2	0	0	0	1	1
Razem		**50**	**48**	**184**	**167**	**207**	**242**

Tabela 15 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności, wieku i płci w 2015 roku.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	**Przyczyny niepełnosprawności**	**Wiek**				**Płeć**	
		17-25	**26-40**	**41-60**	**60 i więcej**	**K**	**M**
01-U	Upośledzenie umysłowe	9	5	2	0	3	13
02-P	Choroby psychiczne	5	14	12	9	18	22
03-L	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	2	1	6	19	8	20
04-O	Choroby narządu wzroku	1	3	11	3	8	10
05-R	Upośledzenia narządu ruchu	4	17	46	53	51	69
06-E	Epilepsja	6	0	0	2	6	2
07-S	Choroby układu oddechowego i krążenia	2	4	26	59	37	54

08-T	Choroby układu pokarmowego	1	1	6	5	4	9
09-M	Choroby układu moczowo-płciowego	1	2	6	12	7	14
10-N	Choroby neurologiczne	6	9	23	21	29	30
11-I	Inne: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwionośnego	1	6	13	11	18	13
12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	2	0	0	0	1	1
Razem		40	62	151	194	190	257

Wśród osób z terenu powiatu bieszczadzkiego z wydanym orzeczeniem o niepełnosprawności przeważają mężczyźni, we wszystkich analizowanych latach. Najliczniejszą grupą posiadających orzeczenie są osoby w wieku 60 lat i więcej.

Tabela 16 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności, wykształcenia i zatrudnienia w 2013 roku.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Przyczyny niepełnosprawności	Wykształcenie					Zatrudnienie	
		Niej niż podstawowe	podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe	TAK	NIE
01-U	Upośledzenie umysłowe	2	13	3	1	0	0	19
02-P	Choroby psychiczne	1	6	14	17	2	7	33
03-L	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	1	17	4	9	1	4	28
04-O	Choroby narządu wzroku	0	8	5	4	2	3	16
05-R	Upośledzenia narządu ruchu	3	35	29	32	6	19	86
06-E	Epilepsja	1	3	2	0	0	0	6
07-S	Choroby układu oddechowego i krążenia	7	36	42	29	7	20	101
08-T	Choroby układu pokarmowego	0	3	5	6	0	5	9
09-M	Choroby układu moczowo-płciowego	0	3	1	9	0	3	10
10-N	Choroby neurologiczne	3	31	18	16	4	5	67
11-I	Inne: endokrynologiczne,	2	7	4	6	0	2	17

	metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwionośnego							
12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	0	0	0	0	0	0	0
Razem		20	162	127	129	22	68	392

Tabela 17 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności, wykształcenia i zatrudnienia w 2014 roku.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Przyczyny niepełnosprawności	Wykształcenie					Zatrudnienie	
		Niej niż podstawowe	podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe	TAK	NIE
01-U	Upośledzenie umysłowe	1	6	6	1	0	0	14
02-P	Choroby psychiczne	0	9	14	13	0	5	31
03-L	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	2	17	4	5	1	2	27
04-O	Choroby narządu wzroku	0	6	6	10	3	11	14

05-R	Upośledzenia narządu ruchu	6	28	33	31	9	23	84
06-E	Epilepsja	2	1	0	0	0	0	3
07-S	Choroby układu oddechowego i krążenia	10	39	33	33	4	13	106
08-T	Choroby układu pokarmowego	0	5	4	6	1	4	12
09-M	Choroby układu moczowo-płciowego	1	4	3	4	3	5	10
10-N	Choroby neurologiczne	3	21	9	23	6	13	49
11-I	Inne: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwionośnego	2	7	4	2	6	2	19
12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	2	0	0	0	0	0	2
Razem		29	143	116	128	33	78	371

Tabela 18 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności, wykształcenia i zatrudnienia w 2015 roku.

Symbol przyczyny niepełnosprawności	Przyczyny niepełnosprawności	Wykształcenie					Zatrudnienie	
		Niej niż podstawowe	podstawowe	zasadnicze	średnie	wyższe	TAK	NIE
01-U	Upośledzenie umysłowe	4	10	2	0	0	0	16
02-P	Choroby psychiczne	2	10	12	13	3	3	37
03-L	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	1	12	10	4	1	6	22
04-O	Choroby narządu wzroku	0	5	8	4	1	6	12
05-R	Upośledzenia narządu ruchu	2	35	36	35	12	21	99
06-E	Epilepsja	0	6	1	1	0	0	8
07-S	Choroby układu oddechowego i krążenia	2	38	26	18	7	15	76
08-T	Choroby układu pokarmowego	0	4	3	5	1	1	12
09-M	Choroby układu moczowo-płciowego	0	6	9	6	0	3	18
10-N	Choroby neurologiczne	3	16	20	15	5	12	47
11-I	Inne: endokrynologiczne,	0	10	7	11	3	9	22

	metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwionośnego							
12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	0	1	0	1	0	0	2
Razem		14	153	134	113	33	76	371

Analizując dane dotyczące wykształcenia i zatrudnienia osób niepełnosprawnych z terenu powiatu bieszczadzkiego możemy zauważyć ze przeważnie są to osoby słabo wykształcone (przeważa wykształcenie podstawowe) i nie zatrudnione.

II. Podstawa prawna programu.

Podstawą przygotowanie niniejszego dokumentu jest art. 35 a Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. , który nakłada na powiaty obowiązek opracowywania i realizacji, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnoprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Program znajduje odzwierciedlenie w następujących dokumentach strategicznych:

Strategia Rozwoju Kraju 2020, przyjęta uchwałą Rady Ministrów w dniu 25 września 2012 r.	Obszar strategiczny III: Spójność społeczna i terytorialna. Cel III: Integracja społeczna. Cel III.1.1.: Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2020, przyjęta uchwałą Sejmiku Województwa Podkarpackiego w dniu 26 sierpnia 2013 r.	Priorytet tematyczny: 2.4. Włączenie społeczne. Cel: Wzrost poziomu adaptacyjności zawodowej i integracji społecznej w regionie. Cel. 2.4.1.: Zmniejszenie poziomu biedy i wykluczenia społecznego w województwie. Cel. 2.4..2.: Wzrost aktywności osób mających trudności z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy. Cel. 2.4..3.: Tworzenie zintegrowanego systemy wsparcia dla środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.
„Strategia rozwoju Powiatu Bieszczadzkiego 2016-2020", przyjęta uchwałą Rady Powiatu Bieszczadzkiego w dniu 30 marca 2016 r.	Priorytet IV- Kapitał ludzki i społeczny. Działanie 4.1.: Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu.
„Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powicie bieszczadzkim na lata 2013-2019", przyjęta uchwałą Rady Powiatu Bieszczadzkiego w dniu 31	Obszar II. Niepełnosprawność. Cel strategiczny 1: Pomoc osobom niepełnosprawnym w poprawie jakości życia, w rozwijaniu świadomości społecznej oraz w rozwiązywaniu występujących problemów. Cel strategiczny 2: Likwidacja barier

stycznia 2013 r.	funkcjonalnych w środowisku zamieszkania osób niepełnosprawnych. Cel strategiczny 3: Aktywizacja zawodowa, zatrudnianie i przeciwdziałanie skutkom bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych. Cel strategiczny 4: Edukacja osób niepełnosprawnych.
Rządowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych i ich Integracji ze Społeczeństwem przyjęty w dniu 5 października 1993r.	Pomoc państwa obejmuje następujące działania: 1. Usuwanie barier funkcjonalnych; 2. Edukację i szkolenia; 3. Zatrudnienie; 4. Zapobieganie niepełnosprawności; 5. Rehabilitację; 6. Regulacje prawne; 7. Działalność badawczą; 8. Przygotowanie normalizacji; 9. Współpracę z organizacjami samorządowymi i pozarządowymi; 10. Działania w sferze kultury, sportu i sztuki.
Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.	Zapewnia prawo do niedyskryminacji stanowiące, że nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny, Ustawa zasadnicza nakłada też na władze publiczne obowiązek zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej osobom niepełnosprawnym (art. 68 ust. 3), a także obowiązek pomocy tym osobom w zabezpieczeniu egzystencji, przysposobienia do pracy ora komunikacji społecznej (art. 69).
Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, przyjęta Uchwałą Sejmu w dniu 1 sierpnia 1997r.	To dokument potwierdzający prawa osób niepełnosprawnych do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia wolnego od przejawów dyskryminacji.
Konwencja Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku w dniu 13 grudnia 2006 r., ratyfikowana przez Polskę w dniu 6 września 2012 r.	Konwencja jest aktem normującym w sposób kompleksowy zagadanie związane z niepełnosprawnością. Jednym z głównych założeń Konwencji jest poprawa sytuacji niepełnosprawnych poprzez usystematyzowanie ich praw w drodze jednego aktu prawnego rangi międzynarodowej, ponadto jej celem jest zapewnienie osobom z dysfunkcjami równego dostępu do życia publicznego oraz korzystania na takich samych zasadach z przysługujących im praw i wolności obywatelskich.

III. Założenia programu.

Program ma stanowić kierunki jakie powinny przybrać działania wobec osób niepełnosprawnych na terenie powiatu bieszczadzkiego. Obiorcami winny być osoby niepełnosprawne i ich rodziny ale również społeczność lokalna, której są częścią oraz instytucje realizujące różnego rodzaju działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

Obszary programu:

- Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych,
- Rehabilitacja zawodowa i zatrudnianie osób niepełnosprawnych,
- Przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Adresacji Programu:

Osoby niepełnosprawne i ich rodziny z tereny powiatu bieszczadzkiego.

Czas realizacji Programu:

od 2017 r. do 2021 roku.

Koordynator Programu:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych.

Partnerzy:

- Ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu bieszczadzkiego,
- Powiatowy Urząd Pracy w Ustrzykach Dolnych,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ustrzykach Dolnych,
- Dom Pomocy Społecznej w Moczarach,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Ustrzykach Dolnych,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Ustrzykach Dolnych,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Ustrzykach Dolnych,
- Jednostki oświatowe z terenu powiatu bieszczadzkiego,

- Organizacje pozarządowe z terenu powiatu bieszczadzkiego działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

Sposób finansowania:

Finansowanie zadań określonych w programie będzie miało miejsce zarówno ze środków własnych samorządu gminnego i powiatowego ale także ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, funduszy europejskich i innych środków finansowych.

Efekty programu:

Realizacja Programu przyczyni się do poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez tworzenie optymalnych warunków ich funkcjonowania. Na osiągnięcie powyższego celu pływ będzie mieć przede wszystkim podejmowanie działań poszczególnych instytucji oraz organizacji pozarządowych realizujących swoje zadania.

Monitorowanie i ewaluacja:

Podstawą oceny stopnia realizacji Programu i osiąganych efektów będą dane własne PCPR oraz dane pozyskiwane od podmiotów zaangażowanych w realizację Programu. Roczne sprawozdania z realizacji Programu zamieszczane będą na stronie internetowej PCPR w Ustrzykach Dolnych. Program może być aktualizowany na podstawie danych oraz wniosków składanych przez podmioty zaangażowane przy realizacji celów głównego i szczegółowych. Koordynator będzie też monitorował realizację programu pod kątem zgodności realizacji działań z harmonogramem. W oparciu o zebrane dane rokrocznie dokonywana będzie również ewaluacja programu. Ewaluacja Programu ma dostarczyć informacji, czy cele programu są właściwie realizowane, jaka jest trafność przyjętych sposobów realizacji, jaka skuteczność i efektywność programu oraz wskazać potrzebne zmiany na przyszłość.

IV. Cele programu.

Program wcielany będzie w życie poprzez systematyczne realizowanie poszczególnych zadań, które są ściśle nakierowane na osiągnięcie przedstawionych w dalszej części celów. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych zostały sprecyzowane w „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w powiecie bieszczadzkim na lata 2013-2019", w obszarze II. Niepełnosprawność.

Cel strategiczny 1: Pomoc osobom niepełnosprawnym w poprawie jakości życia, w rozwijaniu świadomości społecznej oraz w rozwiązywaniu występujących problemów.

Cel strategiczny 2: Likwidacja barier funkcjonalnych w środowisku zamieszkania osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 3: Aktywizacja zawodowa, zatrudnianie i przeciwdziałanie skutkom bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.

Cel strategiczny 4: Edukacja osób niepełnosprawnych.

OBSZAR II. Niepełnosprawność			
Cel strategiczny 1: Pomoc osobom niepełnosprawnym w poprawie jakości życia, w rozwijaniu świadomości społecznej oraz w rozwiązywaniu występujących problemów.			
	Cele szczegółowe:	***Źródła finansowania i partnerzy realizacji zadań***	***Termin realizacji***
1	Organizowanie cyklicznej imprezy dla osób niepełnosprawnych pn. „Bieszczadzki Dzień Osób Niepełnosprawnych"	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
2	Promowanie informacji o możliwości dofinansowania ze środków PFRON sportu, kultury, turystyki i rekreacji dla osób niepełnosprawnych	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
3	Wspomaganie kampanii informacyjnych dotyczących osób niepełnosprawnych	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
4	Opracowanie oraz organizacja szkoleń i warsztatów dla osób niepełnosprawnych, członków rodzin, przedstawicieli organizacji pozarządowych, opiekunów i wolontariuszy zaangażowanych w proces rehabilitacji	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
5	Aktywizacja środowiska lokalnego na rzecz pomocy osobom niepełnosprawnym	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021

6	Uruchomienie punktu konsultacyjno – informacyjnego dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
7	Opracowanie, publikacja i rozpowszechnianie pakietu informacyjnego nt: - adresów instytucji świadczących pomoc osobom niepełnosprawnym na terenie powiatu; - możliwości i sposobów otrzymania pomocy; - praw osób niepełnosprawnych i możliwości ich egzekwowania; - istniejących i działających grup wsparcia; - służb pośrednictwa pracy, - organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
8	Wczesna interwencja i podjęcie działań w celu zapobiegania sytuacjom kryzysowym związanym z nagłym pojawieniem się niepełnosprawności	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
9	Rozpowszechnienie informacji o możliwościach uzyskania dofinansowania ze środków PFRON uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
10	Aktywizacja organizacji pozarządowych działających na	Samorządy gminne Samorząd powiatowy	Działania ciągłe

	rzecz osób niepełnosprawnych.	Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	2017-2021
Cel strategiczny 2 Likwidacja barier funkcjonalnych w środowisku zamieszkania osób niepełnosprawnych.			
	Cele szczegółowe:	*Źródła finansowania i partnerzy realizacji zadań*	*Termin realizacji*
1	Egzekwowanie, na etapie projektowania i realizacji, dostępności dla osób niepełnosprawnych nowobudowanych i modernizowanych obiektów w powiecie	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
2	Obniżenie krawężników, naprawa chodników oraz dostosowanie przejść dla niepełnosprawnych pieszych i poruszających się na wózkach inwalidzkich, założenie poręczy przy schodach	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
3	Wytyczenie przed budynkami użyteczności publicznej miejsc parkingowych dla niepełnosprawnych interesantów	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
4	Likwidacja barier architektonicznych (budowa podjazdów, poszerzanie drzwi wejściowych, przystosowanie toalet, założenie poręczy) w szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
5	Likwidacja barier transportowych - zakup pojazdów dostosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych dla	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej	Działania ciągłe 2017-2021

	jednostek organizacyjnych samorządu oraz organizacji pozarządowych	PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	
6	Propagowanie informacji nt możliwości uzyskania dofinansowania ze środków PFRON: - do sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i leczniczych środków technicznych; - na likwidację barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
7	Pomoc żywnościowa dla osób niepełnosprawnych	PCK	Działania ciągłe 2017-2021
8	Wsparcie osób niepełnosprawnych poprzez uczestnictwo w Warsztatach Terapii Zajęciowej w Ustrzykach Dolnych	WTZ	Działania ciągłe 2017-2021
9	Wspieranie leczenia i rehabilitacji dzieci i młodzieży niepełnosprawnej	PCK SP ZOZ organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
Cel strategiczny 3: Aktywizacja zawodowa, zatrudnianie i przeciwdziałanie skutkom bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.			
	Cele szczegółowe:	***Źródła finansowania i partnerzy realizacji zadań***	***Termin realizacji***
1	Organizowanie szkoleń w celu przygotowania osób niepełnosprawnych do podjęcia pracy lub rozpoczęcia	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR	Działania ciągłe 2017-2021

	działalności gospodarczej.	PUP inne instytucje i organizacje pozarządowe	
2	Stworzenie możliwości przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych z uwzględnieniem potrzeb lokalnego rynku pracy	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR PUP inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
3	Wspieranie stażu osób niepełnosprawnych	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR PUP inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
4	Doskonalenie i uaktywnienie przepływu aktualnych informacji dotyczących aktywizacji osób niepełnosprawnych	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR PUP inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
5	Opracowanie, publikacja i rozpowszechnianie pakietu informacyjnego dla pracodawców w celu zatrudnienia osób niepełnosprawnych	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR PUP inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
6	Propagowanie informacji nt. możliwości przystosowania tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych.	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR PUP inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
7	Prowadzenie ewidencji osób niepełnosprawnych	Samorządy gminne	Działania

		Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR PUP inne instytucje i organizacje pozarządowe	ciągłe 2017-2021
8	Utworzenie punktu konsultacyjnego dla osób niepełnosprawnych umożliwiającego pomoc w pozyskaniu pracy i podnoszeniu swoich kwalifikacji zawodowych	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR PUP inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
Cel strategiczny 4: Edukacja osób niepełnosprawnych.			
	Cele szczegółowe:	***Źródła finansowania i partnerzy realizacji zadań***	***Termin realizacji***
1	Tworzenie zintegrowanych klas w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjalnych w powiecie	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
2	Zapewnienie opieki psychologiczno – pedagogicznej wszystkim dzieciom niepełnosprawnym od momentu stwierdzenia niepełnosprawności a rodzicom tych dzieci doradztwa w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
3	Organizowanie szkoleń dla kadry pedagogicznej mającej kontakt z dzieckiem niepełnosprawnym	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej	Działania ciągłe 2017-2021

		PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	
4	Popularyzowanie wśród kadry pedagogicznej problematyki niepełnosprawności.	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
5	Popularyzowanie wśród pełnosprawnych uczniów problematyki niepełnosprawnych rówieśników	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021
6	Organizowanie spotkań dla rodziców posiadających niepełnosprawne dzieci w celu wymiany doświadczeń	Samorządy gminne Samorząd powiatowy Ośrodki Pomocy Społecznej PCPR inne instytucje i organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2017-2021

V. Podsumowanie.

Osoby niepełnosprawne są beneficjentami wszystkich praw, które przysługują osobom pełnosprawnym. Rzeczywiste zagwarantowanie tych praw wymaga opracowania mechanizmów wyrównywania szans osobom niepełnosprawnym i stworzenia im warunków do korzystania z pełni praw przysługujących wszystkim obywatelom. Kształtowanie przestrzeni publicznej dostępnej dla osób niepełnosprawnych, umożliwienie im porozumiewania się z innymi ludźmi, dostęp do informacji są to zadania konieczne i powinny być realizowane w możliwie najpełniejszy sposób, co umożliwi pełną integrację osób niepełnosprawnych ze społecznością lojalną. Program wyznacza kierunki działań lokalnej polityki na rzecz osób niepełnosprawnych, określa działania różnych instytucji i organizacji wspierających osoby niepełnosprawne i ich rodziny. Zadania realizowane w ramach poszczególnych celów strategicznych wpłyną na wyrównanie szans osób niepełnosprawnych, umożliwią im lepsze funkcjonowanie w społeczności lokalnej oraz ograniczą zjawisko wykluczenia społecznego. Do skutecznej realizacji Programu niezbędna jest współpraca władz powiatowych, gminnych oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, mogących wspierać realizację Programu merytorycznie i finansowo.

VI. Spis tabel

Tabela 1 Kategorie niepełnosprawności wg danych NSP 2011 i według odczuwania niepełnoprawności: 6

Tabela 2 Osoby niepełnosprawne ogółem według wieku – dane NSP z 2011 r. 6

Tabela 3 Struktura wykształcenia osób niepełnosprawnych 7

Tabela 4 Status na rynku pracy osób niepełnosprawnych według płci i kategorii niepełnosprawności w tys. 7

Tabela 5 Liczba wydanych orzeczeń wg stopnia niepełnosprawności w latach 2013-2015. 8

Tabela 6 Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności osób poniżej 16 r. ż. w latach 2013-2015 8

Tabela 7 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności – 2013 rok.....9

Tabela 8 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności – 2014 rok.....10

Tabela 9 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności – 2015 rok.....11

Tabela 10 Liczba wydanych orzeczeń dla osób poniżej 16 r. ż. wg przyczyny niepełnosprawności, wieku i płci w 2013 roku.....12

Tabela 11 Liczba wydanych orzeczeń dla osób poniżej 16 r. ż. wg przyczyny niepełnosprawności, wieku i płci w 2014 roku.....13

Tabela 12 Liczba wydanych orzeczeń dla osób poniżej 16 r. ż. wg przyczyny niepełnosprawności, wieku i płci w 2015 roku.....14

Tabela 13 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności, wieku i płci w 2013 roku.....16

Tabela 14 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności, wieku i płci w 2014 roku.....17

Tabela 15 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności, wieku i płci w 2015 roku.....18

Tabela 16 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności, wykształcenia i zatrudnienia w 2013 roku.....20

Tabela 17 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności, wykształcenia i zatrudnienia w 2014 roku.....21

Tabela 18 Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyny niepełnosprawności, wykształcenia i zatrudnienia w 2015 roku.....23

PRZEWODNICZĄCY
RADY
Ryszard Urban